

**ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ОЛИЙ ВА ЎРТА МАХСУС
ТАЪЛИМ ВАЗИРЛИГИ**

ГУЛИСТОН ДАВЛАТ УНИВЕРСИТЕТИ

МУЗАФФАР Маматқулов

МИЛЛИЙ УЙҒОНИШ

ДАВРИ

ЎЗБЕК АДАБИЁТИ

Фанидан амалий машғулотлар

Гулистон – 2010

1- амалий машғулот мавзуси: Муҳаммад Юсуф Баёний

Дарсинг мақсади: Баёнийнинг адабий мероси тўғрисида тасаввур ҳосил қилиш ва унинг шеърларида кўтарилган масалаларни изоҳлаш.

Идентив ўқув мақсадлари:

- 1.1. Баёнийнинг лирик ғазалларини таҳлил қилади.
- 1.2. Навоий, Огаҳий, Фузулий, Мунис каби шоирлар анъаналарининг Баёний томонидан давом эттирилишини изоҳлайди.
- 1.3. «Шажарайи Хоразмшоҳий» асарида Хоразм адабий муҳитига оид қандай янги маълумотлар мавжудлигини аниқлайди.

Керакли жиҳозлар: Баёнийнинг нашр қилинган китоблари, шоир ижоди хусусидаги илмий-маърифий манбалар

Ишни бажариш тартиби:

1. Баёний вояга етган оила ва у яшаган ижтимоий муҳитга баҳо беринг.
2. Баёний ва Муҳаммад Раҳимхон II орасидаги ўзаро муносабатни изоҳланг.
3. Баёнийнинг иждий меросини ўрганинг.
4. Шоир шеъриятини босқичларга бўлиб таҳлил қилинг.
5. «Шажарайи Хоразмшоҳий» асарида қайси давр воқеалари изчил ёритилганлигини аниқланг.
6. «Шажарайи Хоразмшоҳий» асарида Хоразм адабий муҳитига оид қандай маълумотлар ифодаланганлигини текширинг.
7. Баёний таржима қилган асарларга изоҳ беринг.

Керакли адабиётлар:

1. Н.Жумахўжа, И.Адилова. «Сўздан бақолироқ ёдгор йўқдур...». Тошкент, 1994 йил.
2. Баёний. ғазаллар. Тошкент, 1962 йил.
3. Баёний. «Шажарайи Хоразмшоҳий». Тошкент, 1991 йил.
4. қ.Муниров. Мунис, Огаҳий ва Баёнийнинг тарихий асарлари. Тошкент, 1978 йил.
5. И.Адилова. Эл дардини куйлаган шеърият. Тошкент, 1988 йил.
6. Ю.Юсупов. Хоразм шоирлари. Тошкент, 1967 йил.
7. Б.Қосимов ва бошқ.. Миллий уйғониш даври ўзбек адабиёти тарихи. Тошкент, 2004.

2-амалий машғулот мавзуси: Исҳоқхон Ибрат

Дарснинг мақсади: Ибратнинг ижодий мероси тўғрисида тасаввур ҳосил қилиш.

Идентив ўқув мақсадлари:

- 1.1. Ибрат лирикасини таҳлил қилади.
- 1.2. Ибратнинг тарихшунослик фаолиятига баҳо беради.
- 1.3. Ибратнинг илк ўзбек матбаачиларидан бири сифатидаги фаолиятини изоҳлайди.

Керакли жиҳозлар: Ибратнинг нашр қилинган китоблари, «Тарихи Фарғона» асари

Ишни бажариш тартиби:

1. Ибрат вояга етган оила ва у яшаётган ижтимоий муҳит ҳақида маълумот беринг.
2. Ибратнинг ижодий меросини батафсил ўрганинг.
3. Шоирнинг лирик меросини таҳлил қилинг.
4. Ибратнинг тарихшунослик йўналишидаги фаолиятига тавсиф беринг.
5. Ибратнинг публицистик ва илмий фаолиятига баҳо беринг.

Керакли адабиётлар:

1. Б.қосимов. Миллий уйғониш. Тошкент, 2003 йил.
2. Исҳоқхон Ибрат. Тарихи Фарғона. Тошкент, 1991 йил.
3. Ибрат. Танланган асарлар. Тошкент, 1999 йил.

Амалий машғулот мавзуси: Комил лирикаси

Дарснинг мақсади: Комил лирикаси, ижодининг ўзига хос хусусиятлари тўғрисида тушунчалар ҳосил қилиш.

Идентив ўқув мақсадлари:

- 1.1. Шоирнинг муҳаббат мавзусидаги шеърларини таҳлил қилади.
- 1.2. Комилнинг янгича маърифатпарварлик йўналишидаги ижодига баҳо беради.

Керакли жиҳозлар: Комилнинг шеърий тўплами, ижоди хусусидаги илмий-маърифий манбалар

Ишни бажариш тартиби:

1. Комилнинг йирик маданий тадбирлар ташкилотчиси сафатидаги фаолияти ҳақида маълумот беринг.
2. Комил ва Феруз муносабатларининг янгича талқини ҳақида гапиринг.
3. Шоирнинг муҳаббат мавзусидаги шеърларини шарҳланг.
4. Шоирнинг янгича маърифатпарварлик йўналишидаги ижодини таҳлил қилинг.
5. Комилнинг ҳажвий шеърларига тавсиф беринг.

Керакли адабиётлар:

1. Комил. Девон. Тошкент, 1975 йил.
2. Юнусов М. Комил Хоразмий. Тошкент, 1960 йил.
3. Миллий уйғониш ва ўзбек филологияси масалалари. Тошкент, 1993 йил.
4. Б.Қосимов ва бошқ. Миллий уйғониш даври ўзбек адабиёти тарихи. Тошкент, 2004.

Амалий машғулот мавзуси: Муқимий лирикаси

Дарсинг мақсади: Шоир адабий мероси, лирикасининг ўзига хос хусусиятлари тўғрисида тушунчалар ҳосил қилиш.

Идентив ўқув мақсадлари:

- 1.1. Муқимийнинг анъанавий йўналишдаги шеърларига тавсиф беради.
- 1.2. Шоирнинг ҳажвий асарларини таҳлил қилади.

Керакли жиҳозлар: Муқимийнинг нашр этилган китоблари, ижоди тўғрисидаги илмий-маърифий манбалар.

Ишни бажариш тартиби:

1. Муқимийнинг таржимаи ҳоли ҳақида маълумот беринг.
2. Муҳаббат мавзусидаги шеърларини таҳлил қилинг.
3. Шоирнинг сиёсий мавзудаги шеърларини шарҳланг.
4. Шоир ҳажвиётига хос бўлган хусусиятларни аниқланг.
5. Муқимий юмарларига тавсиф беринг.
6. «Саёҳатнома» жанрининг шаклланиши ва унинг ўзбек адабиётида тутган ўрнига баҳо беринг.

Керакли адабиётлар:

1. Муқимий. Асарлар. Тошкент, 1974 йил.

2. ғ. Каримов. Муқимий ҳаёти ва ижоди. Тошкент, 1976 йил.
3. А.Абдуғафуров. Муқимий сатираси. Тошкент, 1976 йил.

Амалий машғулот мавзуси: Фурқат лирикаси

Дарснинг мақсади: Шоирнинг адабий мероси, лирикасининг ўзига хос жиҳатлари ҳақида тушунчалар ҳосил қилиш.

Идентив ўқув мақсадлари:

- 1.1.Фурқатнинг анъанавий йўналишдаги шеърларига тавсиф беради.
- 1.2.Шоир дostonларини таҳлил қилади.

Керакли жиҳозлар: Фурқатнинг нашр этилган китоблари, ижоди тўғрисидаги илмий-маърифий манбалар.

Ишни бажариш тартиби:

1. Фурқатнинг таржимаи ҳоли ҳақида маълумот беринг.
2. Шоирнинг муҳаббат мавзусидаги шеърларини шарҳланг.
3. Фурқат дostonларида кўтарилган ижтимоий масалаларга изоҳ беринг.
4. Фурқатнинг чет элларга бўлган саёҳатининг асосий сабабларини аниқланг.
5. Шоирнинг «Саргузаштнома»сига хос хусусиятларни ўрганинг.

Керакли адабиётлар:

1. Фурқат. Танланган асарлар. Икки томлик. Тошкент, 1959 йил.
2. Зокиржон Фурқат. Асарлар мажмуаси. Икки жилдлик. Тошкент, 1991 йил.
3. А.Абдуғафуров. Фурқат. Тошкент, 1977 йил.
4. Ш.Юсупов. Фурқат йўлларида. Тошкент, 1984 йил.
5. Б.Қосимов ва бошқ. Миллий уйғониш даври ўзбек адабиёти тарихи. Тошкент, 2004.

Амалий машғулот мавзуси: Завқий лирикаси

Дарсининг мақсади: Завқийнинг адабий мероси, ҳажвиётининг ўзига хос хусусиятлари ҳақида тушунчалар ҳосил қилиш.

Идентив ўқув мақсадлари:

- 1.1. Шоирнинг анъанавий йўналишдаги шеърларига тавсиф беради.
- 1.2. Завқий дostonларини таҳлил қилади.

Керакли жаҳозлар: Завқийнинг нашр қилинган адабий мероси намуналари, шоир ижоди тўғрисидаги илмий-маърифий манбалар.

Ишни бажариш тартиби:

1. Завқийнинг таржимаи ҳоли ҳақида маълумот беринг.
2. Шоирнинг ҳукмрон табақа вакиллари билан бўлган муносабатини ўрганинг.
3. Шоирнинг муҳаббат мавзусидаги шеърларини шарҳланг.
4. Завқий дostonларида кўтарилган ижтимоий масалаларга изоҳ беринг.
5. Завқий «Саёҳатнома»ларининг Муқимий «Саёҳатнома»ларидан фарқли жиҳатларини аниқланг.

Керакли адабиётлар:

1. Завқий. Танланган асарлар. Тошкент, 1958 йил.
2. Раззоқов Ҳ. Завқий. Ҳаёти ва ижоди. Тошкент, 1955 йил.
3. Каримов Ғ. Ўзбек адабиёти тарихи. Тошкент, 1975 йил.
4. Б.Қосимов ва бошқ. Миллий уйғониш даври ўзбек адабиёти тарихи. Тошкент, 2004.

Амалий машғулот мавзуси: Анбар отин лирикаси

Дарсининг мақсади: Анбар отиннинг лирик мероси тўғрисида тушунчалар ҳосил қилиш.

Идентив ўқув мақсадлари:

- 1.1. Шоиранинг ҳажвий шеърларига тавсиф беради.
- 1.2. Анбар Отиннинг дидактик руҳдаги шеърларини таҳлил қилади.

Керакли жиҳозлар: Анбар отиннинг нашр қилинган китоблари, «қоралар фалсафаси» асари.

Ишни бажариш тартиби:

1. Анбар отиннинг таржимаи ҳоли ҳақида маълумот беринг.
2. Шоира адабий меросини маълум бир йўналишларга ажратиб ўрганинг.
3. Ҳажвиёт Анбар отин ижодида қандай ўринга эга эканлигини аниқланг.
4. Шоиранинг дидактик руҳдаги шеърларини таҳлил қилинг.

Керакли адабиётлар:

1. Анбар отин. Шеърлар. Рисола. Тошкент, 1970 йил.
2. ғ.Каримов. Ўзбек адабиёти тарихи. Тошкент, 1975 йил.
3. Ўзбек адабиёти тарихи. 5 жилдлик, 5-жилд, Тошкент, 1980 йил.
4. Б.Қосимов ва бошқ. Миллий уйғониш даври ўзбек адабиёти тарихи. Тошкент, 2004.

Амалий машғулот мавзуси: Муҳаммадшариф Сўфизода

Дарснинг мақсади: Сўфизоданинг таржимаи ҳоли ва лирик мероси хусусида тушунчалар ҳосил қилиш

Идентив ўқув мақсадлари:

- 1.1. Сўфизоданинг ёшлиги, илм олиши, оиласи ва педагогик фаолияти тўғрисида маълумот беради.
- 1.2. Сўфизода шеърятини таҳлил қилади.

Керакли жиҳозлар: Сўфизоданинг нашр қилинган шеърларидан намуналар ва шоир ижоди хусусидаги илмий-маърифий манбалар

Ишни бажариш тартиби:

1. Сўфизоданинг таржимаи ҳоли ҳақида маълумот беринг.
2. Сўфизоданинг чет эл сафарини таҳлил қилинг.
3. Сўфизоданинг педагогик фаолиятига тавсиф беринг.
4. Шоирнинг маърифатпарварлик йўналишидаги шеърларини шарҳланг.
5. Шоирнинг лирик шеърларига баҳо беринг.

Керакли адабиётлар:

1. Сўфизода. Танланган асарлар. Тошкент, 1999
2. Б. қосимов. Миллий уйғониш. Тошкент, 2003
3. Б. қосимов. У. Долимов. Маърифат дарғалари. Тошкент, 1990

Амалий машғулот мавзуси: Бехбудий публицистикаси

Дарсинг мақсади: Бехбудийнинг ўзбек матбуотини ривожлантиришдаги хизмати ва унинг публицистикаси тўғрисида тушунчалар ҳосил қилиш

Идентив ўқув мақсадлари:

- 1.1. Бехбудий ва Туркистон миллий матбуоти масалаларига тавсиф беради.
- 1.2. Бехбудий мақолаларининг бугунги кундаги аҳамиятини таҳлил қилади.

Керакли жиҳозлар: Бехбудийнинг нашр этилган мақолалари, «Падаркуш» драмаси.

Ишни бажариш тартиби:

1. Бехбудийнинг таржимаи ҳоли ҳақида маълумот беринг.
2. Бехбудийнинг жаҳид мактаблари ривождаги хизматларига баҳо беради.
3. Бехбудийнинг тарихий йўналишдаги мақолаларини таҳлил қилади.
4. Бехбудийнинг ижтимоий-сиёсий йўналишдаги мақолаларига изоҳ беради.
5. Бехбудийнинг тил, адабиёт ва санъат муаммоларига бағишланган мақолаларини ўрганади.

Керакли адабиётлар:

1. Маҳмудхўжа Бехбудий. Танланган асарлар. Тошкент, 1999 йил.
2. Б.қосимов. Маслакдошлар. Тошкент, 1994 йил.
3. XX аср ўзбек адабиёти тарихи. Тошкент, 1999 йил.
4. Б.Қосимов ва бошқ. Миллий уйғониш даври ўзбек адабиёти тарихи. Тошкент, 2004.

Амалий машғулот мавзуси: Авлонийнинг адабий мероси

Дарсинг мақсади: Авлонийнинг адабий мероси, хусусан, шеърляти ҳақида тушунчалар ҳосил қилиш.

Идентив ўқув мақсадлари:

- 1.1. Авлоний шеърларини таҳлил қилади.
- 1.2. Адиб драмаларига баҳо беради.

Керакли жиҳозлар: Абдулла Авлонийнинг нашр қилинган китоблари, ижоди хусусидаги илмий-маърифий манбалар

Ишни бажариш тартиби:

1. Авлоний таржимаи ҳоли ҳақида маълумот беринг.
2. Авлонийнинг ижтимоий фаолияти тўғрисида гапиринг.
3. Шоир шеърятини маълум бир гуруҳларга ажратиб ўрганинг.
4. Адиб драмаларига хос бўлган хусусиятларни аниқланг.
5. Авлоний драмаларида кўтарилган масаларга изоҳ беринг.

Керакли адабиётлар:

1. А. Авлоний. Танланган асарлар. 2 жидлик, Тошкент, 1998 йил.
2. А. Авлоний. Ўсон миллат. Тошкент, 1993 йил.
3. Б. Қосимов. Инқилобий шеърят саҳифалари. Тошкент, 1977 йил.
4. Б. Қосимов ва бошқ. Миллий уйғониш даври ўзбек адабиёти тарихи. Тошкент, 2004.

Амалий машғулот мавзуси: Сидқий Хондайлиқий лирикаси

Дарснинг мақсади: Сидқий-Хондайлиқий лирикаси, шеърятининг ғоявий тематик доираси ҳақида тушунчалар ҳосил қилиш.

Идентив ўқув мақсадлари:

- 1.1. Шоирнинг анъанавий йўналишдаги шеърларига тавсиф беради.
- 1.2. Сидқий-Хондайлиқийнинг ижодий йўналишидаги адабий меросига баҳо беради.

Керакли жиҳозлар: Сидқий Хондайлиқийнинг нашр қилинган китоблари, шоир ижоди хусусидаги илмий-маърифий манбалар.

Ишни бажариш тартиби:

1. Шоирнинг таржимаи ҳоли ҳақида маълумот беринг.
2. Шоирнинг муҳаббат мавзусидаги шеърларини таҳлил қилинг.
3. Сидқий Хондайлиқийнинг ижтимоий йўналишдаги лирикасига баҳо беринг.
4. Сидқий Хондайлиқийнинг таржимонлик фаолиятига тавсиф беринг.
5. Шоирнинг ўзбек адабиётида тутган ўрнига баҳо беринг.

Керакли адабиётлар:

1. Сидқий Хондайлиқий. Танланган асарлар. Тошкент, 1998.
2. Сидқий Хондайлиқий. Навбаҳор. Тошкент, 1994.
3. А. Жалолов. Инқилобий давр ўзбек адабиёти ва Шавкат ижоди. Тошкент, 1987.

4. Б.Қосимов ва бошқ. Миллий уйғониш даври ўзбек адабиёти тарихи. Тошкент, 2004.

Амалий машғулот мавзуси: Аваз Ўтар ўғли лирикаси

Дарснинг мақсади: Аваз Ўтар ўғлининг лирик мероси, шеърятининг ғоявий-тематик доираси ҳақида тушунчалар ҳосил қилиш.

Идентив ўқув мақсадлари:

- 1.1. Аваз Ўтар ўғлининг анъанавий йўналишдаги шеърларини таҳлил қилади.
- 1.2. Шоирнинг ҳажвий шеърларига баҳо беради.

Керакли жиҳозлар: Аваз Ўтар ўғлининг нашр қилинган китоблари, шоир ижоди хусусидаги илмий-маърифий манбалар.

Ишни бажариш тартиби:

1. Шоирнинг таржимаи ҳоли ҳақида маълумот беринг.
2. Аваз Ўтар ўғли ва Хоразм адабий муҳити масалалари тўғрисида гапиринг.
3. Шоирнинг «Хуш келдингиз», «Оқибат», «Не ажаб» каби лирик шеърларини шарҳланг.
4. Шоирнинг қитъаларини таҳлил қилинг.
5. Аваз Ўтар ўғлининг «Фалоний» туркумидаги шеърларига баҳо беринг.

Керакли адабиётлар:

1. Ю. Юнусов. Аваз. Тошкент, 1954.
2. В. Мирзаев. Аваз Ўтар ўғли. Тошкент, 1961.
3. ғ. Каримов. Ўзбек адабиёти тарихи. Тошкент, 1987.
4. Ўзбек адабиёти тарихи. 5 томлик. 5-том. Тошкент, 1980.
5. Б.Қосимов ва бошқ. Миллий уйғониш даври ўзбек адабиёти тарихи. Тошкент, 2004.